

Kartlegging av nattravn i tidligere Oppland fylke

Registreringer i 2023 og oppsummering fra tidligere år

Nattravn i hekkeområde.

Foto: *Thor Østbye*

v/Jon Opheim
Januar 2024

INNHOLD

SAMMENDRAG	3
INNLEDNING	4
UTBREDELSE OG BESTANDSSITUASJON – NASJONALT	4
UTBREDELSE OG BESTANDSSITUASJON – OPPLAND	4
KRAV TIL LEVEOMRÅDE/PÅVIRKNINGER	5
REGISTRERINGER I 2023	6
RESULTAT – 2023	6
TIDLIGERE REGISTRERINGER AV NATTRAVN I EGNET HEKKEBIOTOP	7
Lunner kommune	7
Gran kommune	7
Søndre Land kommune	11
Søndre Land/Nordre Land kommune	11
Nordre Land kommune	13
Østre Toten kommune	13
Vestre Toten kommune	14
Gjøvik kommune	15
Lillehammer kommune	16
Sør-Fron kommune	17
Nord-Fron kommune	20
Dovre kommune	20
Nord-Aurdal kommune	22
Vestre Slidre kommune	23
ØVRIGE OBSERVASJONER AV NATTRAVN	24
OPPSUMMERING	25
LITTERATUR	26

SAMMENDRAG

Med midler fra "*Tilskudd til vilttiltak*" (kr. 25 000,-) er det i 2023 gjennomført et registreringsprosjekt på nattravn i tidligere Oppland fylke. BirdLife Norge avdeling Oppland har stått ansvarlig for feltarbeid og utarbeidelse av rapport.

Registreringene i 2023 er en oppfølging av tidligere kartlegging av nattravn i tidligere Oppland fylke, basert på en samlerapport av Høitomt (1988).

Formålet med registreringene har vært innhenting av mer kunnskap om nattravnens utbredelse, hekkebestand og bestandsutvikling i Oppland. Dette som et grunnlag for videre forvaltning av arten.

Nattravnen er en fåtallig hekkefugl i Norge og var i *Norsk Røddliste for arter 2010* (Kålås m.fl. 2010) klassifisert som *sårbar* (VU). Etter en ny vurdering av Henriksen og Hilmo (2015), som bl.a. baserte seg på en estimert hekkebestand på 1430-2450 individer (Shimmings og Øien 2015), ble den nasjonale bestanden ansett som *livskraftig* (LC). Denne kategorien ble ikke endret ved ny revisjon av *røddlista* i 2021, selv om den lave bestanden ble vurdert å ligge i «grenseland» til *nær truet* (NT). Det ble her lagt avgjørende vekt på solide og økende bestander i våre naboland, som gir mulighet for reetablering dersom arten i perioder skulle forsvinne fra Norge (Artsdatabanken 2021).

Arten har sin hovedutbredelse på Østlandet, spesielt i de kystnære fylkene. Bestanden i Innlandet fylke er liten og usammenhengende. Tidligere registreringer i Oppland viser spredte funn over et stort geografisk område, likevel med flest funn i de søre deler av regionen (Hadeland og Land spesielt), samt Midt-Gudbrandsdalen (Frons-bygdene). Basert på Høitomt (1988) sin samlerapport har Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland (1997) anslått hekkebestanden til 2-5 par. Senere kom Shimmings og Øien (2015) med et bestandsanslag for Innlandet på bare 1-6 par, hvorav kun 1 par i Oppland.

Nattravn ble i 2023 bare påvist på en lokalitet; Haneknemoen i Lunner kommune. Dette er en lokalitet hvor arten også er påvist i de to foregående årene.

I denne rapporten er det også gjort en sammenstilling av tidligere kjente forekomster i tidligere Oppland fylke;- både med kart og beskrivelse der dette har vært mulig. Til sammen er nattravn påvist på 25 lokaliteter i hekketida (mai-august), fordelt på 13 kommuner. Av disse er det 4 lokaliteter med observasjoner før 1960. I løpet av de siste 5 årene er arten påvist på 5 lokaliteter, fordelt på Lunner (2), Gran (1), Søndre/Nordre Land (1) og Nord-Aurdal (1).

Våre registreringer er ikke omfattende nok til å si noe bestemt om verken bestand eller bestandsutvikling, men viser ganske tydelig at denne arten over lang tid har hatt en stor geografisk spredning i vår region.

Med sitt skjulte levesett er det grunn til å anta at nattravnen har – og har hatt – en større forekomst enn tallmaterialet tilsier, men som likevel synes å opptre svært fåtallig i hele sitt utbredelsesområde. Pr. i dag har vi ikke grunnlag for å endre på foreningens tidligere bestandsanslag på 2-5 par i tidligere Oppland fylke. Med mer feltarbeid i egnede biotoper, særlig i søre del av Oppland, vil det likevel ikke overraske om anslaget blir litt oppjustert.

For denne arten er det ellers verdt å bemerke det store spennet i valg av lokaliteter – fra rene furudominerte lokaliteter i lavlandet til skogkledte høyereliggende åsområder. Nord i Oppland (Dovre i Gudbrandsdalen og Nord-Aurdal i Valdres) er nattravn til og med registrert flere ganger midt i hekketida i bjørkebeltet opp mot fjellet.

INNLEDNING

Nattravn er en sjelden art i tidligere Oppland fylke, men også en av de vanskeligste fuglene å registrere på grunn av sitt skjulte levesett. Den er i stor grad nattaktiv og holder gjerne til i skogterreng som ikke så ofte oppsøkes.

Registreringene i 2023 er en oppfølging av tidligere kartleggingsarbeid av nattravn, først og fremst basert på en samlerapport av Høitomt (1988). Denne rapporten sammenfatter resultatene fra et omfattende feltarbeid i 1987, samt tidligere funn av arten.

Formålet med registreringene har vært innhenting av mer kunnskap om nattravnens utbredelse, hekkebestand og bestandsutvikling i Oppland. Dette som et grunnlag for den videre forvaltning av arten.

Det har vært stor usikkerhet om hekkebestanden av nattravn. Seneste estimat er gjort av Shimmings og Øien (2015) som oppgir en sannsynlig bestand i Norge på 1430-2450 individer. Nattravnen har sin hovedutbredelse på Østlandet, spesielt i de kystnære fylkene. I innlandet fylke ble imidlertid bestanden bare estimert til 1- 6 par, hvorav kun 1 par i Oppland. Dette er litt lavere enn hva tidligere registreringer viser (Høitomt 1988), og som ligger til grunn for Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland (1997) sitt anslag på 2-5 par.

Selv om den nasjonale bestanden av nattravn er lav har Artsdatabanken (2021) vurdert den som *livskraftig* (LC), men samtidig påpekt at dette har sammenheng en positiv bestandsutvikling i våre naboland.

I rapporten har vi lagt vekt på en detaljert beskrivelse (med kart) av hver enkelt lokalitet der nattravn er påvist i hekketida.

UTBREDELSE OG BESTANDSSITUASJON – NASJONALT

Nattravnens utbredelse er hovedsakelig begrenset til Østlandet, fra ytre deler av Telemark og østover rundt Oslofjorden til og med Østfold. Ellers finnes arten fåtallig og spredt i Innlandet, Akershus, Buskerud og fra Agder til Rogaland (Haftorn 1971 og Solheim 1994).

Bestanden av nattravn i Norge har aldri vært særlig stor, men vanskelig å tallfeste. Iflg Artsdatabanken (2021) har en ikke dekkende kunnskap om endringer i bestanden for denne arten. Mye tyder likevel på at den var i tilbakegang i Skandinavia i slutten av 1900-tallet, men med en bestandsøkning igjen etter tusenårsskiftet.

Solheim (1994) har oppgitt en bestandsstørrelse som trolig ligger mellom 100-1000 par, mens Shimmings og Øien (2015) har hevet dette anslaget til en sannsynlig hekkebestand på 1430-2450 individer.

UTBREDELSE OG BESTANDSSITUASJON – OPPLAND

Nattravnen har aldri vært en tallrik hekkfugl i Oppland, men den har i løpet av ei lang tidsperiode hatt en overraskende vid utbredelse. Av eldre dato nevnes flere funn i Dovretraktene (Barth 1954 og Høitomt 1988). Den er oppgitt som «ikke sjelden» i

Lillehammer av Collett (1866). Videre foreligger spredte funn fra Toten og Land-bygdene (Schanning 1921 og 1923, Hammer 1797 og Iversen 1922).

Fram til 2023 er nattravnen kjent fra 25 lokaliteter i hekketida, fordelt på 13 kommuner. Disse funnene har et lite «tyngdepunkt» i de sørlige deler av tidligere Oppland fylke, pluss Frons-bygdene i Midt-Gudbrandsdalen.

Hekkebestanden ble i 1997 estimert til 2-5 par av Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland. Senere kom Shimmings og Øien (2015) med et bestandsanslag for Innlandet på bare 1 - 6 par, hvorav kun 1 par i Oppland.

KRAV TIL LEVEOMRÅDE/PÅVIRKNINGER

Med henvisning til Solheim (1994) er nattravnen knyttet til tørre, åpne landskapstyper. Den velger gjerne et småkupert skoglandskap med knauser og koller som er bevokst med skrinn, åpen kraggfuruskog. Den kan også utnytte tørre furumoer med spredtstilte frøtrær, hogstflater, større rydninger og gamle brannfelt, gjerne med røsslyngvegetasjon og innslag av bjørk og osp.

Nattravnen er også flere ganger påtruffet i høyereliggende skog, helt opp i bjørkebeltet, som f.eks. på Dovrefjell. Haftorn (1971) skriver at arten muligens ruger hist og her i de øverste partier av furuskogen, men neppe i bjørkebeltet.

Nattravnen er sårbar overfor menneskelig aktivitet, og velger i stor grad hekkeplasser som er lite utsatt for inngrep (Solheim 1994 og Artsdatabanken 2021). I Sverige er det påpekt at gjenvoksing med tett skog er ugunstig, likeså opphør av småskala landbruk med beitemarker, samt avvirkning av åpne furuskoger (Artsdatabanken 2021).

Shimmings og Øien (2015) nevner flere mulige påvirkningsfaktorer, som redusert tilgang på insekter, overvintringsforholdene i Afrika, samt påkjørsler av biler (i forbindelse med insektjakt setter arten seg gjerne på bilveger om natta).

Figur 1. Nattravnen er flere ganger registrert i Dovrefjell-Hjerkinnområdet i hekketida, og kan muligens finne egnet hekkebiotop i åpen fjellfuruskog. Her fra Hjerkinnholen naturreservat, 925-950 moh.
Foto: Jon Opheim.

REGISTRERINGER I 2023

Feltarbeidet i 2023 tok utgangspunkt i rapporten til Høitomt (1988), samt de registreringene som i senere tid er rapportert inn i *Artsobservasjoner.no*. Det ble lagt mest arbeid i å besøke de lokalitetene hvor arten er påvist i de seneste 10-15 årene.

Feltarbeidet ble hovedsakelig utført i sene kveldstimer og natterstid i juni måned, dvs. i den perioden arten har «sangaktivitet». Til sammen har 12 medlemmer deltatt i årets feltarbeid.

RESULTAT – 2023

Lunner kommune

Haneknemoen

Lokalitetsbeskrivelse: Furudominert og litt småkupert skoglandskap nord for Harestua, ca. 300 moh. Nattravnen er her registrert innenfor en radius på ca. 250 m. Skogbildet er variert fra gammel og til dels glissen furuskog til åpne hogstfelter og tette kantsoner mot tjernet Ormputten. Flere steder med innslag av lauvskog.

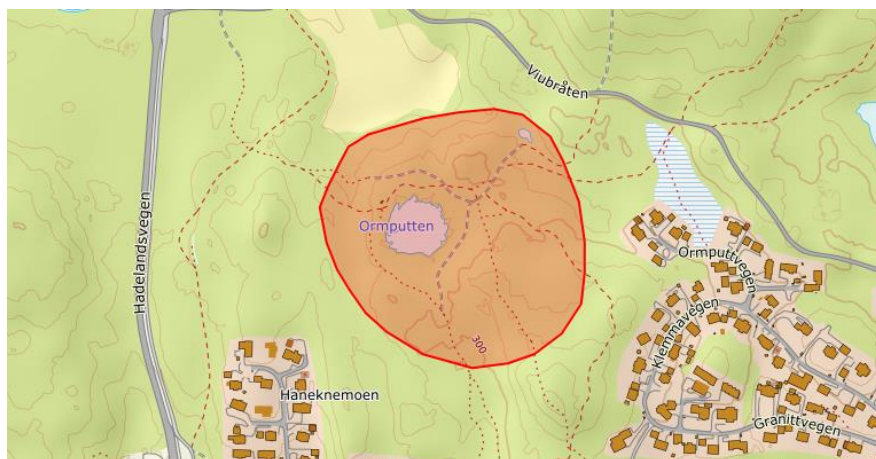
Ferdsel/sårbarhet: Et større boligfelt grenser inntil lokaliteten både i sør og øst, bare i en avstand på ca. 100-250 m fra antatt kjerneområde for nattravnen. Flere stier med jevnlig ferdsel går gjennom de sentrale delene av området.

Tidligere registreringer: Fast tilhold i området både i 2021 og 2022 med følgende registreringer:

2021: 1 hann hørt jevnlig i nærheten av Ormputten i perioden 03.06.-02.07. (Tore S. Andreassen, Ole Bosse, Tosten Tøfte, Bjørn Erik Paulsen og Bjørnar Paulsen). På kvelden/natta 08.06. og 13.06. sang det samtidig 1 hann i åssiden opp mot Geithaugen, ca. 400 m lenger nordøst (Tosten Tøfte og Bjørn Erik Paulsen og Bjørnar Paulsen).

2022: 1 hann hørt jevnlig i nærheten av Ormputten i perioden 25.05.-22.06. (Tore S. Andreassen, Terje Spolen Nilsen, Even Raassum, Roger Karlsen, Tosten Tøfte, Ole Bosse, Olaf Ballangrud, Terje Pettersen og Richard Hals Gylseth). På kvelden/natta 10.06. ble det på samme tid registrert både 1 syngende hann og 1 ind. med lokkelyder (Even Raassum, Roger Karlsen og Tosten Tøfte).

Registreringer i 2023: Området ble besøkt flere ganger i løpet av våren og sommeren. 1 hann ble hørt synge en rekke kvelder og netter i nærheten av Ormputten i perioden 04.06.-25.06. (Tore S. Andreassen).

Figur 2. Område med registrert nattravn på Haneknemoen i årene 2021-2023.

TIDLIGERE REGISTRERINGER AV NATTRAVN I EGNET HEKKEBIOTOP

Lunner kommune

Viubråten

Beliggenhet:

Liside på sørsiden av Geithaugen øst for vegen Viubråten, ca. 1 km nord for Harestua. Dette området ligger bare ca. 400 m nordøst for lokaliteten Haneknemoen.

Lokalitetsbeskrivelse:

Furuskogdominert område preget av bestandsskogbruk, med både større hogstflater, ungskog og arealer med gammel skog.

Observasjoner:

2021: 1 syngende ind. 08.06 (Tosten Tøfte) og 13.06. (Bjørn Erik Paulsen og Bjørnar Paulsen). Samtidig sang 1 hann ved Ormputten på Haneknemoen.

2023: Ikke registrert av Tore S. Andreassen dette året.

Figur 3. Ca. område med hørt nattravn ved Viubråten i 2021.

Gran kommune

Sortungen

Beliggenhet:

I kantsonen av vannet Sortungen i åsområdet vest for Randsfjorden, ca. 4 km nordvest for Engnes ved Randsfjorden. Lokaliteten ligger ca. ca. 360 moh.

Lokalitetsbeskrivelse:

Stort vann med mange holmer og nes ut i vannet i høydelaget ca. 360 moh. Vekslende terreng dominert av furuskog, spesielt på skrinne og tørrlendt mark. Området preges av aktivt skogbruk med større hogstflater. Nattravn ble registrert på to utstikkende nes på hver side av vatnet, ca. 600 m fra hverandre (figur 4). Begge disse er snauhagd i senere tid, bare med gjenstående skog i randsonen mot vatnet. Selv om avstanden er stor antas observasjonene å dreie seg om en og samme hannfugl.

Observasjoner:

2022: 1 syngende ind. ved Meiteroa i vestkanten av Sortungen 03.06. og 1 syngende ind. Valdrestangen på østsiden av Sortungen 04.06. (Terje Spolen Nilsen).

2023: Ingen observasjoner ved et besøk på kveld/natt i juni måned (Geir Høitomt).

Figur 4. Rød sirkel angir de to stedene med hørt nattravn 03.06 og 04.06.2021. Det antas å ha vært en og samme fugl.

Sør for Grymyr

Beliggenhet:

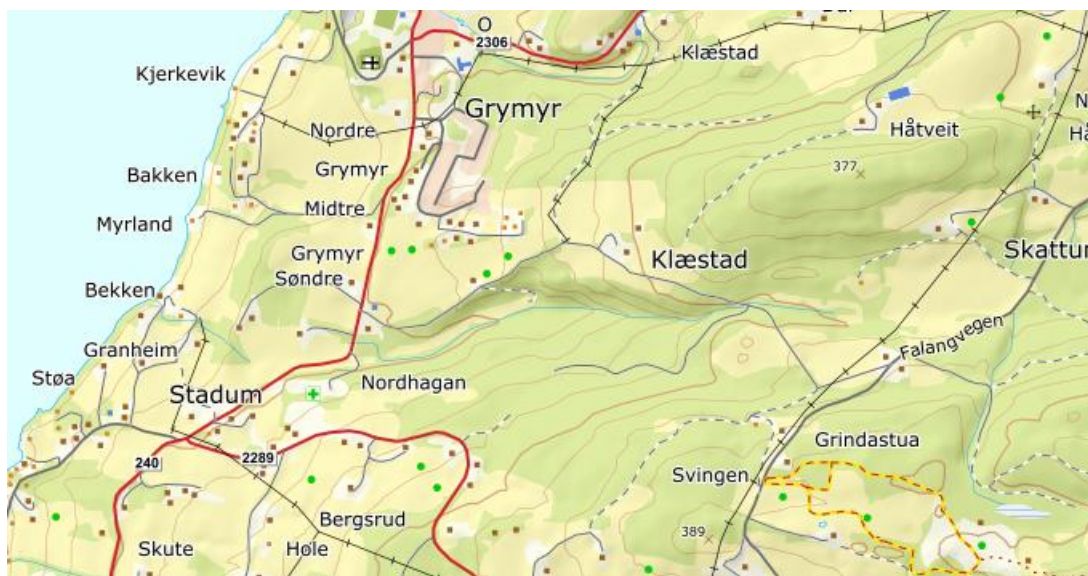
Grymyr er et lite tettsted mot Randsfjorden langt sørvest i kommunen. Lokaliteten for nattravn er bare grovt stedfestet sør for dette stedet, dvs. i et tilgrensende skogområde.

Lokalitetsbeskrivelse:

De skogområdene som ligger sør for Grymyr er i all hovedsak høyproduktiv skogsmark dominert av gran med noe innslag av furu og lauvskog. Disse arealene bærer preg av et aktivt drevet bestands- skogbruk med variert alderssammensetning og en relativt liten andel eldre skog.

Observasjoner:

2000: 1 ind. registrert 09.07. (Ole Jørgen Liodden).

Figur 5. Nattravn ble registrert på ukjent lokalitet sør for tettstedet Grymyr i juli 2000.

Handklemoen, Våja

Beliggenhet:

Stort vatn inne på åsen øst for Gran sentrum, nær grensa mot Lunner kommune i sør, ca. 425 moh.

Lokalitetsbeskrivelse:

Vatnet Våja har en variert kantsone med mange skogbevokste øyer, holmer og nes. Terrenget og bonitetsforholdene er skiftende, med blanding av gran, furu og lauvinnslag. Aktivt skogbruk setter også sitt preg på landskapet, med store flatehogster i senere tid. Hele området hvor nattravn ble påvist for over 20 år siden er snauhogd.

Observasjoner:

1995: 1 ind. hørt på sommeren (Ole Jørgen Liodden).

2000: 1 ind. hørt på sommeren (Ole Jørgen Liodden).

Figur 6. Rød sirkel viser lokaliteten med nattravn i 1995 og 2000.

Grunningen

Beliggenhet:

Middels stort tjern på Tingelstadhøgda, ca. 240 moh. Tjernet, som ble fredet som naturreservat i 1996, ligger i et variert kulturlandskap med stort biologisk mangfold.

Lokalitetsbeskrivelse:

Tjernet er omkranset av skog både i øst, sør og sørvest. Dette er bardominert skog med noe innslag av furu, spesielt på de meste tørrlendte stedene. I kantsonen mot tjernet er det nokså stort innslag av lauvtrær. Terrenget er noe kupert med små rygger og enkelte bratte partier.

Observasjoner:

1979: 1 ind. registrert sør for tjernet 29.05. (Tore Hals).

Figur 7. Naturreservatet Grunningen ligger midt i et variert og rikt kulturlandskap på Tingelstadhøgda. Deler av tjernet er omgitt av skog som kan være godt egnet for nattravn. Rød sirkel viser ca. observasjonssted i 1979.

Sølvberget

Beliggenhet:

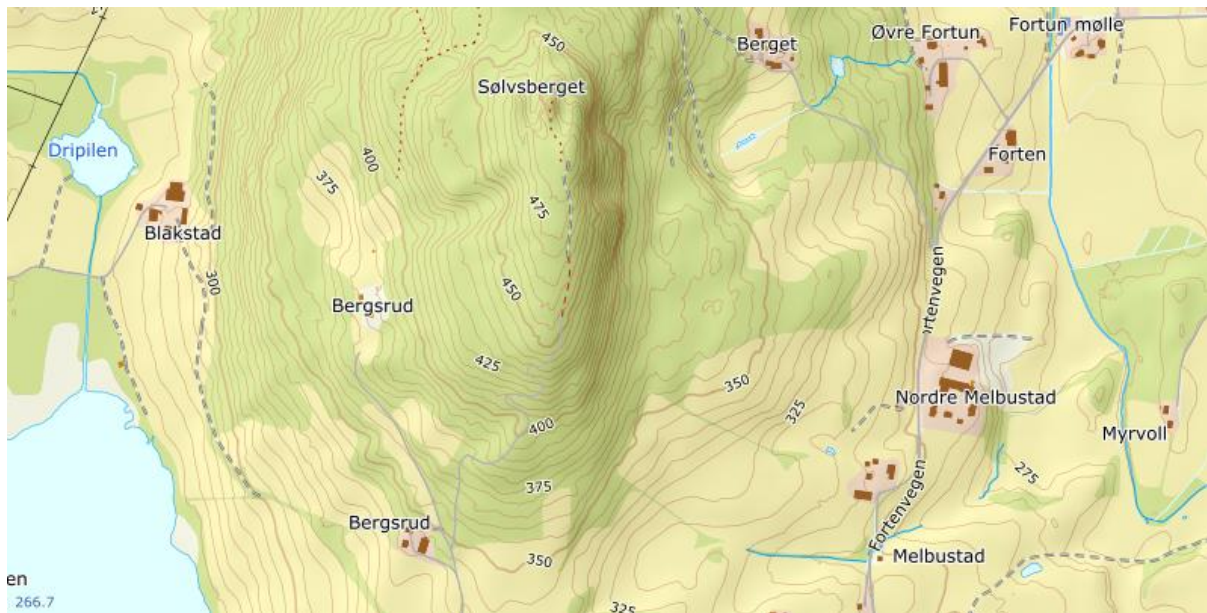
Stor og ruvende fjelltopp (gammel vulkan) i småkupert jord- og kulturlandskap mellom Gran og Tingelstad, ca. 2 km vest for Granavollen. Toppen ligger 493 moh.

Lokalitetsbeskrivelse:

Sølvberget er skogbevakst med blanding gran og furu, samt noe lauvinnslag. Skogen bærer preg av aktivt skogbruk, men bratt terreng på flere kanter bidrar til en nokså stor andel eldre skog.

Observasjoner:

Ingen observasjoner i nyere tid, men Hammer (1797) skriver at arten «Findes i Sølvberget ved Melboestad og i Aaserne».

Figur 8. I gammel litteratur er Sølvberget ved Melbustad beskrevet som en lokalitet for nattravn.

Søndre Land kommune

Lien

Beliggenhet:

Jord- og skogbruksområde i Bergegarda øst for Fluberg, ca. 2 km fra kommunegrensa til Gjøvik.

Lokalitetsbeskrivelse:

Lien gård grenser mot store barskogområder på flere kanter, hovedsakelig granskog med litt furuinnblanding. Utover dette er stedsopplysningene for upresise til å beskrive området.

Observasjoner:

1915: Iversen (1922) skriver følgende om nattravn i Land: «*Kvellknarren hørte jeg selv ved Lien i Land den 17. mai 1915; kun to ganger tidligere har jeg hørt den heroppe, endda jeg næsten hver kveld er i skogen; og ofte besøker de mest forskjellige distrikter på Oplandene.*»

Figur 9. Eldre litteratur oppgir sparsom forekomst av nattravn ved Lien gard i Bergegarda.

Søndre Land/Nordre Land kommune

Odnes

Beliggenhet:

Åsområde i høydelaget 350-500 moh. nord for Odnes. En gammel lokalitet for nattravn, der den er registrert flere steder, men flest ganger i området Skjelnemyrberget-Bergevatnet.

Lokalitetsbeskrivelse:

Høydedrag med småkupert terreng med store variasjoner; alt fra vann, tjern og myrer til et vekslende skoglandskap. De tørre og mest skrinne områdene domineres av furuskog, mens grana er mer enerådende på den mer produktive marka. Lauvinnslaget er stedvis ganske stort. Mye av området er preget av aktiv skogbruksdrift med flere store hogstflater anlagt i senere tid.

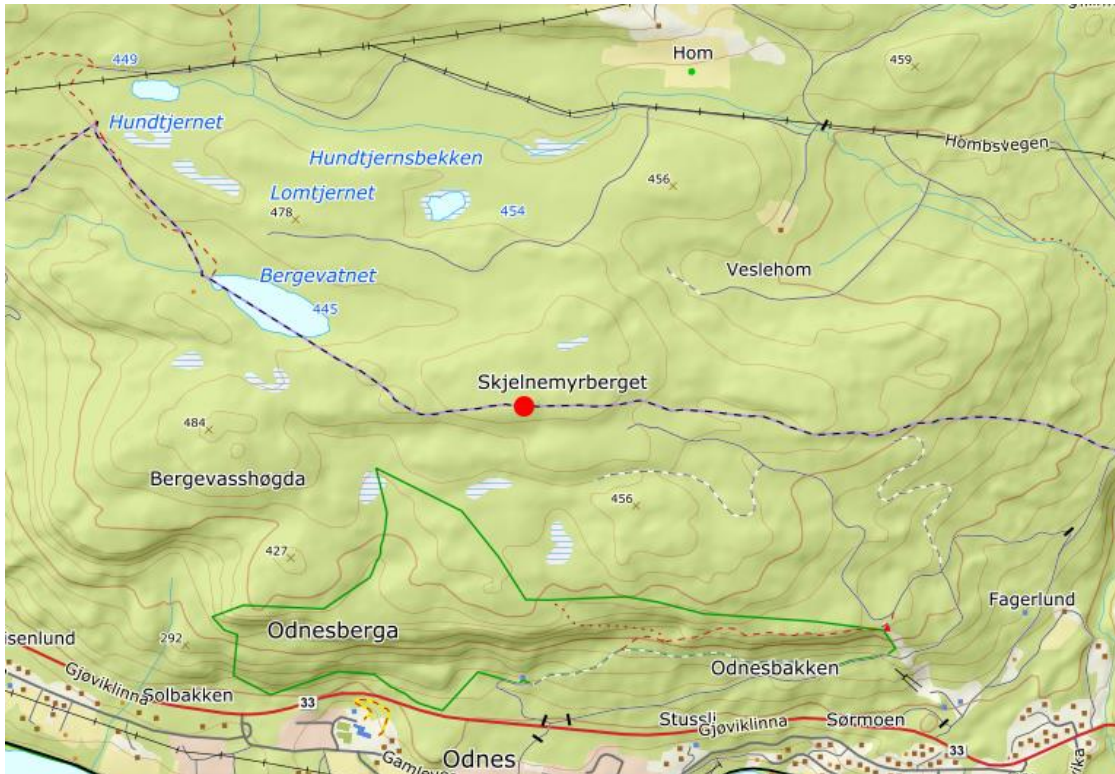
Observasjoner:

1978: 1 ind. hørt ved Bergsvatnet 10.05. er første noterte observasjon, men ifølge lokalbefolkningen har arten hatt tilhold her «bestandig» (Jan Kåre Roang og Høitomt 1988).

1987: 1 ind. hørt 26.05. (Geir Høitomt) og 30.05. (Jan Kåre Roang).

2020: 1 ind. hørt 13.06., mens det litt senere på natta ble sett 2 ind. (i lys fra bil) på grusvei (Thor Østbye og Fredrik Calmeyer).

2023: Ingen observasjoner i forbindelse med to besøk i området i juni måned (Geir Høitomt).

Figur 10. Nattravn er hørt flere steder i grenseområdet mellom Søndre og Nordre Land med flest funn rundt Skjelnemyrberget/Bergevatnet. Rød sirkel er bare omtrentlig plassert.

Figur 11. Nattravnbiotop ved Bergevatnet, som ligger i den sentrale delen av området.
Foto: Geir Høitomt, 04.06.2023.

Nordre Land kommune

Åvellhaugen

Beliggenhet:

Åvellhaugen ligger som en markert kolle (622 moh.) i det store åsområdet vest for Randsfjorden, ca. 2,5 km sørvest for Dokkadeltaet.

Lokalitetsbeskrivelse:

Selve Åvellhaugen preges av åpen furuskog med en del berg i dagen. Områdene rundt har nokså stort innslag av myrer og myrtjern i et nokså kupert terreng med barblandingsskog i ulike alder og tetthet. Lauvinnslaget i område er relativt lite.

Observasjoner:

1987: 1 ind. hørt fra Åvellhaugen med midnattstider 07.06. (Geir Høitomt).

2023: Arten ikke registrert ved et besøk på kvelden/natta i juni måned (Geir Høitomt).

Figur 12. Rød sirkel viser lokaliteten med nattravn i 1987.

Østre Toten kommune

Båsshus

Beliggenhet:

Jord- og skogbruksområde vest for Mjøsa ca. 2,5 km nord for Kapp.

Lokalitetsbeskrivelse:

Store arealer med dyrket mark med mellomliggende barskogarealer på høy bonitet - med furu som dominerende treslag. Nattravnen ble sett og hørt på et avskoget areal, som i ettertid har blitt oppdyrket.

Observasjoner:

1986: 1 ind. sett og hørt 08.06. og i noen påfølgende netter (Tom Dalhøy).

Figur 13. Rød sirkel viser lokaliteten med nattravn i 1986. Arealet er i dag oppdyrket.

Vestre Toten kommune

Eina

Beliggenhet:

Tettsted i nordenden av Einafjorden, ca. 400 moh.

Lokalitetsbeskrivelse:

Tettsted som er omkranset av jord- og store skogarealer. Mye av skogen i området er barblandingskog med stedvis stor andel furu, samt en del lauvinnslag. I noen områder finnes godt egnete biotoper for nattravn.

Observasjoner:

1920: 1 ind. Eina 24.06. (Schaanning 1921).

1922: 1 ind. Eina 22.06. (Schaanning 1923).

Figur 14. Eldre litteratur oppgir tilhold av nattravn ved Eina i 1920-årene.

Gjøvik kommune

Bråstadelvas utløp i Mjøsa

Beliggenhet:

Bråstadelva munner i Mjøsa ca. 2 km nord for Gjøvik. Lokaliteten ligger tett inntil E6.

Lokalitetsbeskrivelse:

Bråstadelva danner ei flat «elvevifte» ut mot Mjøsa med nokså grunnlendt mark. Tidligere var dette et skogbevokst område med stor treslagsblanding, og et nokså stort innslag av furu. Søre halvdel av området (sør for elva) er i dag omdisponert til campingplass. Arealet i nord er også sterkt redusert grunnet hyttebebyggelse i strandsonen, og ellers mye ferdsel. Lokaliteten er ikke lenger intakt, og det er heller ikke sikkert dette har vært noe fast tilholdssted for nattravn i tidligere år.

Observasjoner:

1979: 1 ind. observert ved Bråstadelvas utløp i midten av august (Johan Hval).

Figur 15. Rød sirkel viser ca. observasjonssted for nattravn i 1979. Området er sterkt utbygd etter dette.

Redalen

Beliggenhet:

Nedre delen av Snertingdalen der Stokkelva munner ut i Mjøsa, ca. 10 km nord for Gjøvik.

Lokalitetsbeskrivelse:

Observert ved den gamle riksveien gjennom Redalen, i et område med jorder og spredte treklynger. Fuglen kom fra et granskogområde ovenfor vegen, gjorde en runde over vegen og returnerte til et skogholt litt lenger bort.

Observasjoner:

1978: Fuglen ble observert 17.06. kl. 07.00. på ca. 20 meters avstand. Den kom med noen korte karakteristiske rullende lyder under deler av flukten (Stig Horsberg).

Figur 16. Redalen i nedre del av Snertingdalen der nattravn ble påvist i 1978.

Lillehammer kommune

Storsvea

Beliggenhet:

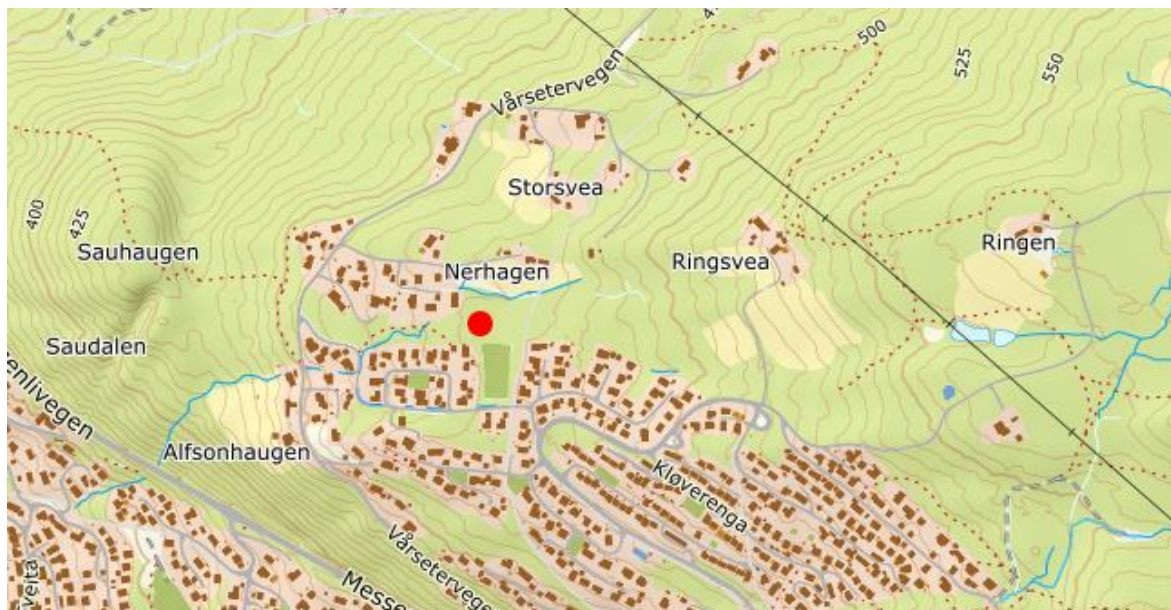
Øvre del av Vårsetergrenda øst for Lillehammer.

Lokalitetsbeskrivelse:

Tidligere skogområde i høydesonen ca. 450-500 moh. som i de seneste ti-årene er omdisponert til boligbygging. Biotopen er derfor ikke intakt, men områdene nord og nordøstover – i retning Mesnaelva – er fortsatt aktuelt for nattravn med barskogblanding og myrlendt terreng.

Observasjoner:

1985: 1 ind. på insektjakt over et barskogområde og noen små arealer med innmark 04.06. mellom kl. 23.30-24.00 (Sven Haugen).

Figur 17. Rød sirkel viser observasjonssted for nattravn i 1985. Området er sterkt utbygd etter dette.

Finnsvea

Beliggenhet:

Skogområde med spredte gardsbruk langs Sjøsetervegen, 2-3 km øst for Birkebeinern Skistadion.

Lokalitetsbeskrivelse:

Observasjonsstedet sørøst for garden var i en litt brattlendt rabbe med gammel, glissen furuskog uten undervegetasjon. Skogbunnen besto hovedsakelig av kvitkrull i blanding med blåbær- og tyttebærlyng. Området er i dag preget av bestandsskogbruk men det er fortsatt igjen egnete biotoper for nattravn.

Observasjoner:

1972: 1 ind. skremt opp fra skogbunnen på bare 2-3 meters hold sørøst for Finnsvea i månedsskiftet juni/juli. Reir ble ikke funnet (Dag Olav Hessen).

Figur 18. Ca. observasjonssted for nattravn ved Finnsvea sommeren 1972.

Sør-Fron kommune

Øverbygda

Beliggenhet:

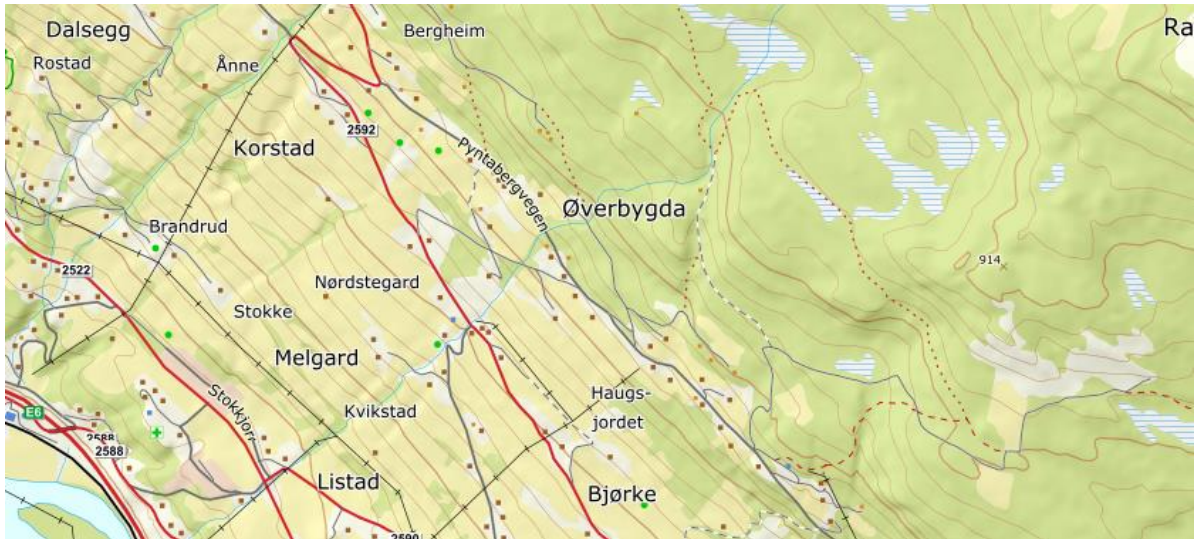
Jordbrukspreget område i lisida nordøst for Hundorp sentrum.

Lokalitetsbeskrivelse:

Oppgitt høydelag for observasjonen (700-800 moh.) viser at nattravnen ble hørt i et barskogområde på oversiden av jordbruksarealene (og Pyntabergvegen) som ligger i området. Dette er tørrlendt skogsmark med en del berg i dagen og god treslagsblanding, men med furu som det dominerende treslaget. Området er nokså lite berørt av skogsdrift og anses som en egnet biotop for nattravn.

Observasjoner:

1976: 1 ind. hørt 2-3 netter på rad i skogområde 700-800 moh. i juni-juli (Vegard Johannesen).

Figur 19. Natteravn ble i 1976 registrert på ukjent sted i skogområdet ovenfor gårdsbebyggelsen i Øverbygda.

Grinnmillom, Harpefoss

Beliggenhet:

Vestsida av Lågen sør for Harpefoss tettsted, ca. 1,5 km nord for Breivegen bru.

Lokalitetsbeskrivelse:

Jord- og skogbruksområde i nær tilknytning til Lågen. Observasjonen ble gjort i kantsone mot eldre barblandingsskog med ganske stort innslag av furu. Ellers en god del lauvskog i kantsonene av innmarka, der fuglen jaktet insekter.

Observasjoner:

1974: 1 ind. på insektjakt i skog- og jordbrukslandskap på kvelden 23.07. (Knut Holmen).

Figur 20. Natteravn ble registrert på ukjent lokalitet på Harpefoss i 1974.

Hundorp

Beliggenhet:

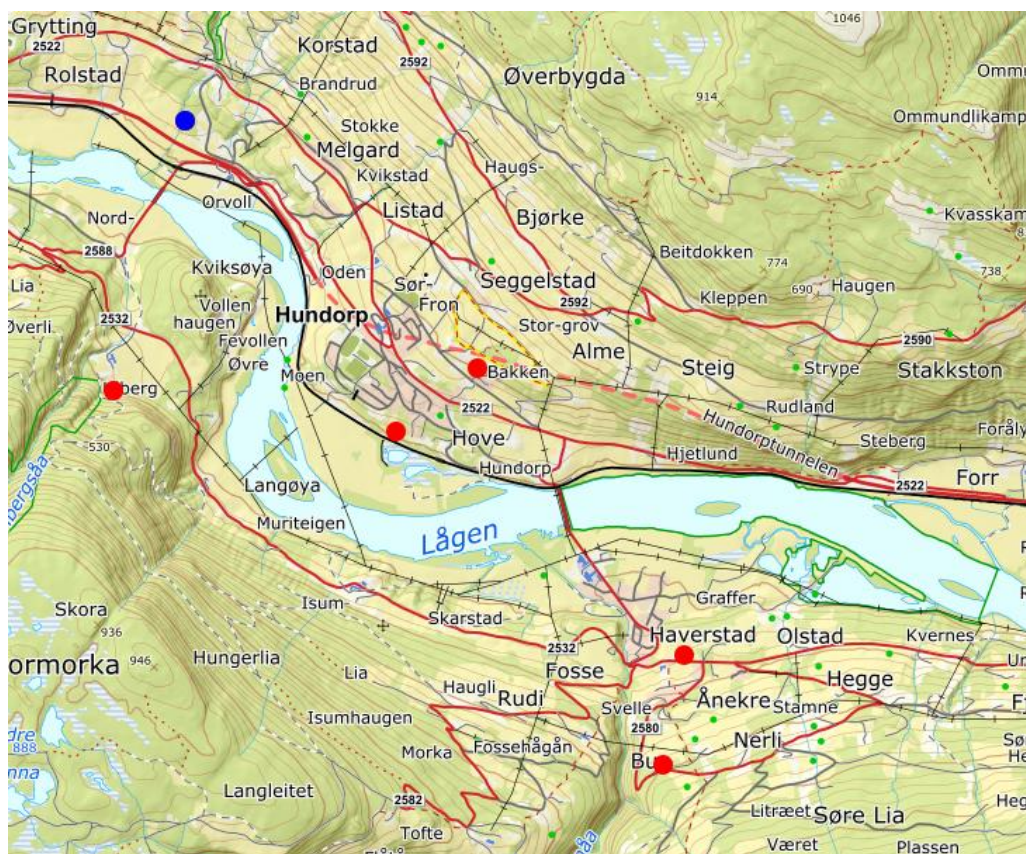
Som vist på kart (figur 21) ble det gjort mange observasjoner av nattravn rundt Hundorp tettsted i 5-års perioden 1969-1973. Funnene spenner over et område på ca. 5 km, og det er uvisst om dette dreier seg om flere individer/tilholdssteder. Vi har likevel valgt å samle disse som ett «revirområde» for nattravn. Hekkefunnet i 1969 ble gjort i «ytterkant» av området; i furuskog ca. 200 moh. nær Augla elv på østsiden av Lågen.

Lokalitetsbeskrivelse:

De fleste observasjonene dreier seg om fugler på insektjakt i nokså åpent jordbrukslandskap i sene kveldstimer. Hekkefunnet ble gjort i glissen, eldre furuskog med innslag av storvokst osp i nærheten av elva Augla. Dette funnet ligger for øvrig ca. 2 km nord for Ulberg gård, hvor det ble registrert «jaktende og syngende ind. i 1973. Inntil dette området ligger et barskogreservat hvor det i nedre deler finnes bra biotoper for nattravn.

Observasjoner:

- 1969: 1 ind. skremt opp fra skogbunnen på bare ca. 2 meters hold., hvor reir med ett egg ble funnet under en nedfalt osp. Egget målte 32 x 24 mm (lengde/bredde). Reiret var bare en liten grop i bakken på et sted med mye gammelt ospelauv. Området besto av gammel, glissen furuskog med innslag av osp, på en liten kolle nokså nær elvekanten til Augla (Olav G. Haverstad).
- 1970: 1 ind. på matsøk/»furasjeflukt» ved Haverstad gard 17.06. kl. 23.00 (Olav G. Haverstad).
- 1971: 1 ind. sett på matsøk/»furasjeflukt» omkring husene på Bue gard 23.06. kl. 19.00. Fuglen satte seg flere ganger på bakken (Olav G. Haverstad og A. Rønningen).
- 1972: 1 ind. sett flere ganger på insektjakt rundt Bakke gard 26.05.-02.06. (Olav G. Haverstad).
- 1973: 1 ind. drev insektjakt over åpen mark og i granskog ved Ulberg gard mot midnatt 17.06. Fuglen ble observert i ca. 15 min. og i løpet av natta ble den også hørt fra tilgrensende skogområde (Olav G. Haverstad).

Figur 21. Steder med observert nattravn tidlig i 1970-årene er angitt med røde sirkler, mens hekkefunnet i 1969 er avmerket med blå sirkel. Hvorvidt dette dreier seg om flere «revir» er uvisst.

Nord-Fron kommune

Brakjeberget

Beliggenhet:

Høydedrag 400-450 moh. nord for Vinstra sentrum og vest for bebyggelsen i Toksefeltet.

Lokalitetsbeskrivelse:

Et større sammenhengende område med gammel furuskog i ei brattlendt li, men som flater ut i toppområdet hvor nattravnen har holdt til. Terrenget her er litt småkupert med tørr skogbotn.

Observasjoner:

1997: 1 ind. funnet i en hage i kanten av skogområdet 29.07. (Ola Holen). Senere samme dag ble Holen vist noe dun inne ved huset. Dette var brystdun av nattravn og mye tydet på at fuglen hadde vært i klørne på en katt eller en rovfugl. Huseierne, som oppdaget fuglen, kunne ellers fortelle at to slike «merkelige fugler» hadde holdt seg i området i ei god stund. Holen besøkte stedet og skogen omkring flere ganger i skumringen etter den 29.07., men uten resultat.

Figur 22. Ca. tilholdssted for et par med nattravn i Brakjeberget ved Vinstra sommeren 1997.

Dovre kommune

Fokstua/Fokstumyra

Beliggenhet:

Høytliggende fjellparti på Dovrefjell, hele 950-975 moh.

Lokalitetsbeskrivelse:

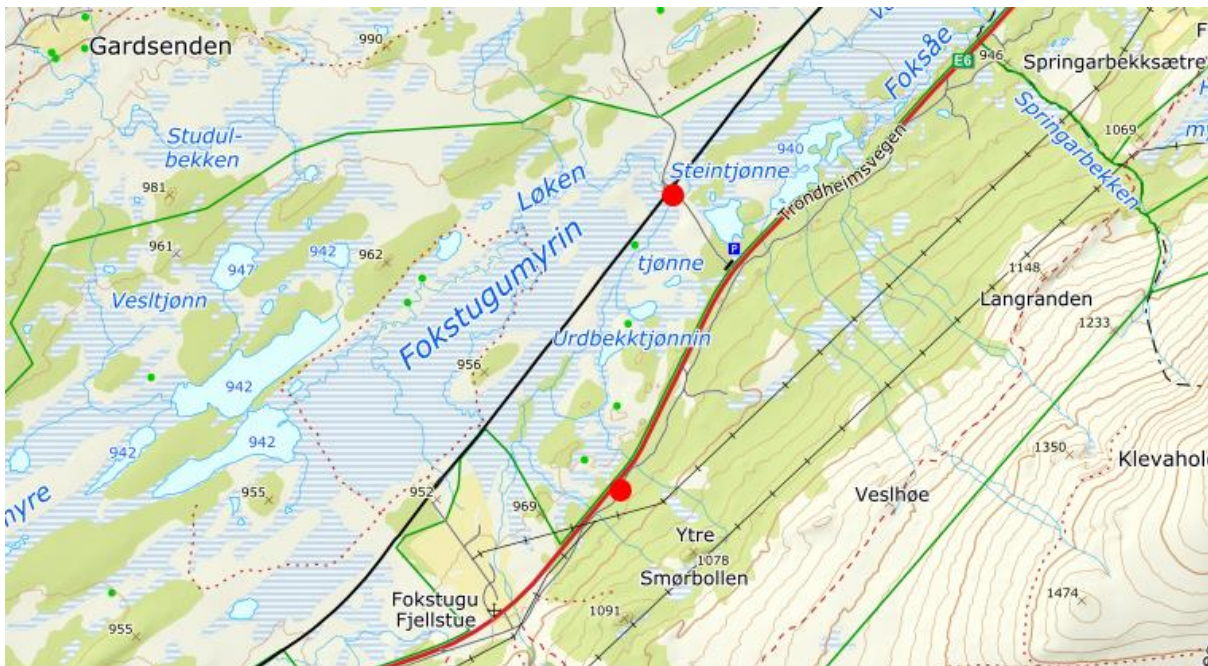
Avstanden mellom de to observasjonsstedene er i underkant av 2 km, men vi har valgt å se disse under ett siden området er såpass spesielt. Alle funnene er gjort i høytliggende fjellbjørkeskog i nær tilknytning til frodige myrområder (Fokstumyra naturreservat). Disse observasjonene, sammen med funn på Hjerkin, tyder på at arten kan finne seg til rette i slike biotoper, og kanskje kan hekke.

Observasjoner:

1968: 1 hann sittende i grusen på ei veglomme langs E6 nord for Fokstua gard kl. 23.00 den 26.06. (fanget opp av billys og studert på bare 3-4 meters hold). Senere på natta ble den hørt fra bjørkeskogen like på østsida av E6 (Jon Opheim, Odd Bræin og Egil Ulven).

1993: 1 ind. hørt ved Nysæterundergangen på Fokstumyra 07.07. (Svein Tofte).

1994: 1 ind. hørt ved Nysæterundergangen på Fokstumyra 05.07. (medd. fra Fylkesmannen i Oppland 2004).

Figur 23. Registreringer av «syngende» nattravn (røde sirkler) i og inntil Fokstumyra naturreservat.

Grønbogen

Beliggenhet:

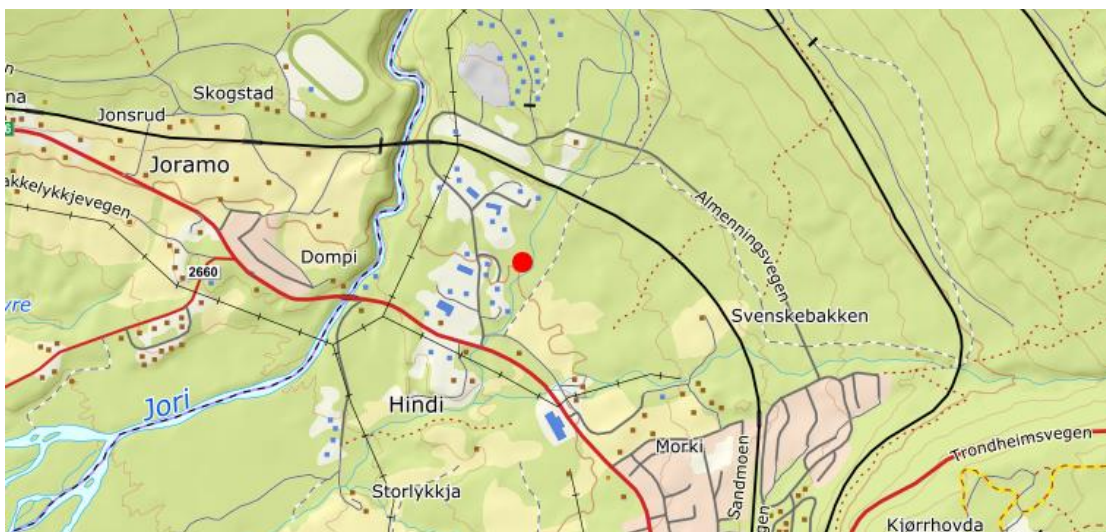
Oppgitt å ligge ved et sagbruk på østsida av elva Lora, ca. 2 km vest for Dombås.

Lokalitetsbeskrivelse:

På observasjonstidspunktet var dette et sagbruksområde med tilgrensede furuskog. Området er relativt flatt med lav- og lyngvegetasjon i bunnsjiktet. I dag er denne delen av området i stor grad tatt i bruk til industri og næringsbygg, men egnede skogarealer for nattravn finnes fortsatt lenger øst og nord for området.

Observasjoner:

1969: 1 ind. hørt ved et sagbruk ca. 2 km vest for Dombås 17.07. (Odd Reidar Fremming).

Figur 24. Ca. tilholdssted for «syngende» nattravn i juli 1969.

Hjerkinn

Beliggenhet:

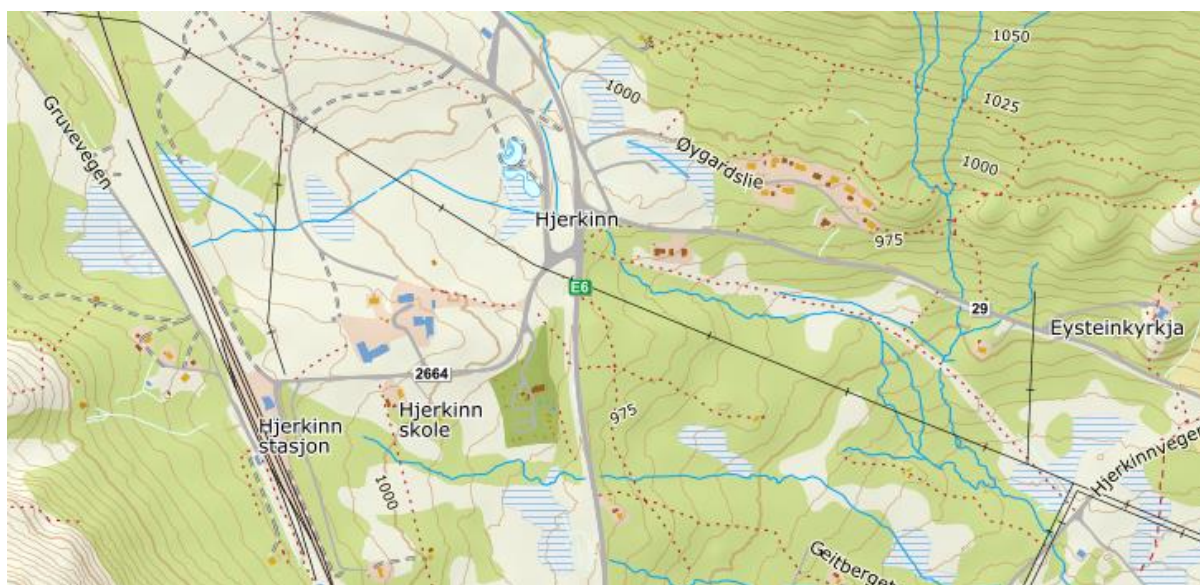
Observasjonsstedet ved Hjerkinn på Dovrefjell er ikke kjent.

Lokalitetsbeskrivelse:

Bebyggelsen på Hjerkinn ligger omlag 1000 moh. med tilgrensende bjørkeskogarealer i høydesonen 900-1000 moh. Det antas at observasjonen i 1938 skriver seg fra dette skogkledte området. Biotopen er således mye av den samme som i Fokstumyr-området (side 20-21). Ca. et par km lenger øst – mot Hjerkinn fjellstue – får bjørkeskogen spredt innblanding av kraggfuru, og ytterligere ca. 2 km i sørvestlig retning ligger Hjerkinnholen naturreservat, som for en stor del er bevokst med gammel, seinvokst furu, jf. figur 1 i rapporten.

Observasjoner:

1938: Natt til 02.07. hørte Yngvar Hagen 1 ind. «spinne» ved Hjerkinn på Dovrefjell (Barth 1954).

Figur 25. Nattravn ble registrert på ukjent lokalitet på Hjerkinn i 1938.

Nord-Aurdal kommune

Stogofjorden

Beliggenhet:

I nordkant av det store vannet Stogofjorden ca. 950 moh., ca. 5 km sør for Vadset.

Lokalitetsbeskrivelse:

En høytliggende lokalitet som har likhetsstrekk med lokalitetene Fokstua/Fokstumyra og Hjerkinn. Nattravnen hadde tilhold i nærheten av Kuttestadmyre, der omkringliggende områder består av glissen bjørkeskog med innslag av gamle bartrær i høydesonen 950-975 moh. Tilgrensende områder har også stort innslag av myrer og vann.

Observasjoner:

2020: 1 syngende ind. ved Kuttestadmyre i nordenden av Stogofjorden 12.06. kl. 23.30 (Hermod Karlsen).

2023: Området ble besøkt 01.07. uten resultat (Rune Rødningen).

Figur 26. Ca. tilholdssted for «syngende» nattravn i juni 2020.

Vestre Slidre kommune

Lykkja

Beliggenhet:

I sørenden av Slidrefjorden ved Lomen.

Lokalitetsbeskrivelse:

Lykkja ligger i et jordbruksområde som grenser mot flere mindre barskogområder med til dels stort lauvinnslag, ca. 400-450 moh. Utover dette er opplysningene for upresise til å beskrive området.

Observasjoner:

1977: 1 ind. registrert ved Lykkja i juli måned (Leif M. Lien).

Figur 27. Ca. observasjonsområde for nattravn i juli 1977.

ØVRIGE OBSERVASJONER AV NATTRAVN

Østre Toten kommune

- 1 ind. funnet i vinduskarm på en veranda på Lena 13.08.2001. Fuglen gjorde flere mislykkede forsøk på å komme seg på vingene fra verandagulvet (høyt rekkverk) før den endelig lyktes (Svein Myhre).

Gjøvik kommune

- 1 ind. ved Gjøvik kirke 26.06.1982 (Trond Iver Pettersen).

Nord-Fron kommune

- 1 ind. i Liadalen naturreservat 16.09.1997 (Kolbjørn Hoff).

Gjøvik kommune

- 1 ind. ved Gjøvik kirke 26.06.1982 (Trond Iver Pettersen).

Lillehammer kommune

- Oppgitt som «ikke sjelden» i «Fortegnelse over de i Lillehammers omegn hidtil observerede Fugle» (Collett 1866).

Vang kommune

- 1 ind. sett ved Lo i Øye 03.09. og 04.09. (Anne Ellefsen).

Figur 28. Nattravn i hekkeområde.

Foto: Thor Østbye.

OPPSUMMERING

Registreringene av nattravn i 2023, som også omfattet kommunene Lunner og Jevnaker (nå Viken fylke), ble i stor grad gjennomført som planlagt, der mange av lokalitetene med registrert nattravn i de seneste ti-årene ble oppsøkt.

Nattravn ble dette året bare påvist på en lokalitet; Haneknemoen i Lunner kommune. Dette er en lokalitet hvor arten også er påvist i de to foregående årene.

Denne rapporten har også sammenstilt alle tidligere kjente forekomster av nattravn i tidligere Oppland fylke, både med kart og beskrivelse der dette har vært mulig, jf. tabell 1.

Tabell 1. Antall lokaliteter med registrert nattravn i hekketida (mai-august) i tidligere Oppland fylke. For årene etter 1965 er observasjonene delt inn i 5- års perioder. På lokaliteter med registrert par er dette anmerket med stjerne * i tabellen.

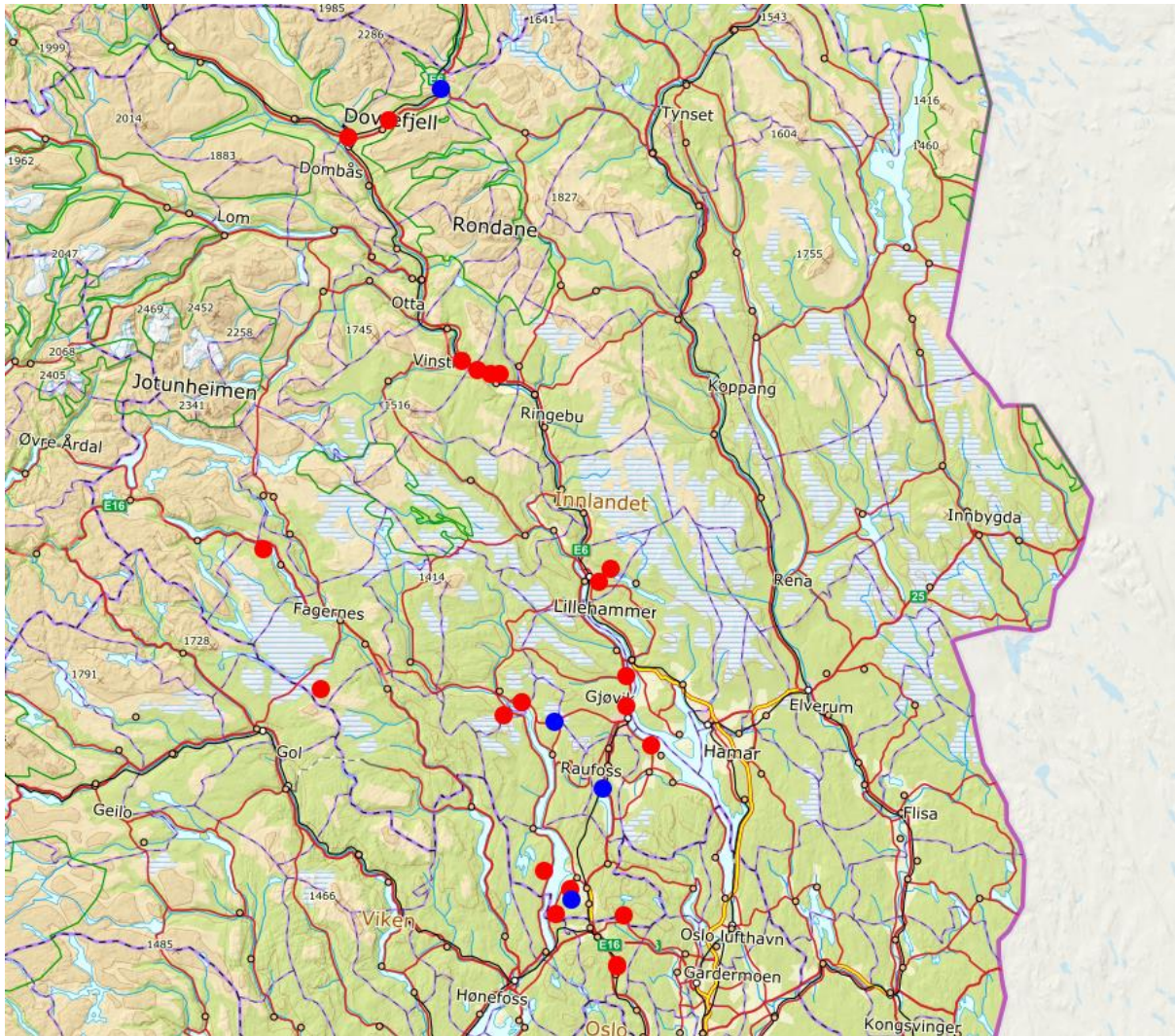
Kommune	Før - 65	65- 69	70- 74	75- 79	80- 84	85- 89	90- 94	95- 99	00- 04	05- 09	10- 14	15- 19	20- 23
Lunner													2*
Gran	1			1				1	2				1
Søndre Land	1												
S./N. Land				1		1							1
Nordre Land						1							
Østre Toten						1							
Vestre Toten	1												
Gjøvik				2									
Lillehammer			1			1							
Sør-Fron		1	2	1									
Nord-Fron								1*					
Dovre	1	2					1						
Nord-Aurdal													1
Vestre Slidre				1									
SUM	4	3	3	6		4	1	2	2				5

Antall kjente lokaliteter med registrert nattravn i hekketida (mai-august) i tidligere Oppland fylke teller 25 fordelt på 13 kommuner.

Registreringene som ligger bak tallene i tabell 1 er ikke gode nok for å si noe bestemt om verken bestand eller bestandsutvikling, men som figur 29 viser har denne arten over lang tid har hatt en stor geografisk spredning i vår region.

Det er også verdt å bemerke det store spennet i valg av lokaliteter – fra rene furudominerte lokaliteter i lavlandet til skogkledte høyereliggende åsområder. Nord i Oppland (Dovre i Gudbrandsdalen og Nord-Aurdal i Valdres) er den til og med registrert flere ganger i bjørkebeltet opp mot fjellet.

Med sitt skjulte levesett er det grunn til å anta at denne arten har – og har hatt – en større forekomst enn tallmaterialet tilsier, men som likevel har vært fåtallig i hele sitt utbredelsesområde. Pr. i dag er det ikke grunnlag til å endre tidligere antatt hekkebestand på 2-5 par. Med mer feltarbeid i godt egnede biotoper, særlig i søre del av Oppland, er det imidlertid god grunn til å forvente et noe større bestandsanslag.

Figur 29. Kjente forekomster av natteravn i tidligere Oppland fylke. Røde punkter angir funn etter 1960, mens blå punkter før 1960.

LITTERATUR

- Artsdatabanken (2021, 24. november): Norsk rødliste for arter 2021.
- Barth, E. K. 1954: Fokstummyras ornitologiske historie. *Fauna och Flora*: 36-61.
- Collett, R. 1866: Zoologiske-Botaniske Observationer fra Gudbrandsdalen og Dovre. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne*, bind 14: 97-160.
- Haftorn, S. 1971: *Norges Fugler*. Universitetsforlaget. 862 s.
- Hals, A. 1980: Aves Hadelandis - en oversikt over fugler observert på Hadeland. Rapport: 33 s.
- Hammer, C. 1797: Sognebeskrivelse over Hadeland udi Aggerhuus Stift i Norge. *Topographisk Journal for Norge*. Bind 21: 134-157.
- Hartmann, C. 1859: Foglar, antecknade på Dovrefjell i Norge, somrarne 1854 och 1857. Strödda bidrag till Skandinaviens Fogelfauna. Afhandling för lectorat i naturvetenskap. Stockholm. Rapport: 38 s.
- Helland, A. 1913: Dyreliv og jagt. *Norges land og folk V: Kristians Amt. 2. Del*. Aschehoug. S. 117-192.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015: Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken,

- Norge. 193 s.
- Høitomt, G. 1988: Forekomst av nattravn i Oppland. Undersøkelser gjennomført våren/sommeren 1987. Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland. Rapport 22 s.
- Iversen, S. J. 1922: Litt om Randsfjord-traktenes trekkfuglfauna. Norsk Ornithologisk Tidsskrift. 1. Serie III: 198-200.
- Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjeseth, S. (red.) 2010: Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Trondheim.
- Norsk Ornitologisk Forening avdeling Oppland 1997: Fugler i Oppland. 280 s.
- Opheim, J. 1976: Faunistisk rapport fra Oppland. Hovedsaklig fra årene 1970-1975. Sterna 15: 207-212.
- Opheim, J. 1979: Observasjon av nattravn ved Fokstua, Dovre. Hujon 5: 39.
- Opheim, J., Høitomt, G. & Østbye, T. 1981: Faunistisk rapport fra Oppland 1978-1979. Vår Fuglefauna 4: 128-136.
- Opheim, J., Høitomt, G. & Østbye, T. 1983: Faunistisk rapport fra Oppland 1980-1981. Vår Fuglefauna 6: 271-279.
- Opheim, J., Høitomt, G. & Røbergshagen, T. 1986: Faunistisk rapport fra Oppland 1982-1985. Hujon 12: 175-201.
- Opheim, J., 1998: Truete fuglearter i Oppland. Rapport nr. 2/98, 95 s. + vedlegg.
- Schaanning, H.T.L. 1913: Norsk fugle-register. En systematisk ordnet navnefortegnelse over Norges fugle og deres utbredelse hos os tillikemed samtlige literaturnavne i tiden 1599 - 1912. Bergen Museums Aarbok, Nr. 6: 1-143.
- Schaanning, H.T.L. 1918: Dovrefjells fuglefauna. Norsk Jæger- og Fisker-Forenings Tidsskrift 47: 1-32.
- Schaanning, H.T.L. 1921: Norske trekkfugl-undersøkelser igangsatt ved Stavanger Museum i mars 1920. Norsk Ornithologisk Tidsskrift. 1. Serie I: 56-73.
- Schaanning, H.T.L. 1923: Norske trekkfugl-undersøkelser III ved Stavanger Museum 1922. Norsk Ornithologisk Tidsskrift. 1. Serie IV: 203-217.
- Schaanning, H.T.L. 1948: Dyrelivet i Land. Boka om Land 1: 321-359 (om fugler 325-328, 335-354).
- Schimmings, P. & Øien, I. J. 2015: Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2. 268 s.
- Solheim, R. 1994: Nattravn *Caprimulgus europaeus* S. 290-291 i Gjershaug, J. O., Thingstad, P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): Norsk fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 551 s.
- Statens Naturvernråd 1984: Truete planter og dyr i Norge.